

УДК 351:620.9:338.24(477)

<https://doi.org/10.62664/cpa.2026.01.05>

Богдан ГРЕЧАНИК,
професор кафедри публічного управління,
адміністрування і національної безпеки,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,
доктор економічних наук, доцент
ORCID <http://orcid.org/0000-0002-0591-1001>
(© ГРЕЧАНИК Б., 2026)

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ, ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У статті здійснено системний аналіз проблем публічного управління у сфері енергетики України в умовах сучасних безпекових, економічних та інституційних викликів. Обґрунтовано, що енергетичний сектор як складник критичної інфраструктури відіграє ключову роль у забезпеченні економічної стабільності, соціальної рівноваги та національної безпеки держави, що зумовлює підвищені вимоги до ефективності системи його публічного управління. Розкрито сутність і структурні особливості системи управління енергетикою, що інтегрує публічно-інституційний, регуляторний, фінансово-економічний, техніко-технологічний і безпековий компоненти.

На основі аналізу наукових праць вітчизняних і зарубіжних дослідників, а також узагальнення європейського досвіду функціонування енергетичних ринків, ідентифіковано ключові системні проблеми публічного управління галуззю. До них віднесено інституційні дисфункції та обмежену незалежність регулятора, нестабільність регуляторного середовища, фінансово-економічні дисбаланси, високий рівень безпекових ризиків, а також складність

імплементації європейських норм і стандартів. Виявлено наявність вертикальних і горизонтальних дисбалансів управління, що проявляються в неузгодженості між стратегічним плануванням і практичною реалізацією політики, а також між регуляторними та бюджетно-фінансовими механізмами.

Особлива увага надається впливу повномасштабної війни РФ проти України на функціонування вітчизняного енергетичного сектору, що зумовлює потребу інтеграції безпекового компонента до системи стратегічного управління та підвищення резистентності галузі. На основі проведеного дослідження обґрунтовано пріоритетні напрями вдосконалення публічного управління, зокрема інституційне зміцнення регулятора, стабілізацію регуляторної політики, фінансову санацію енергоринків, розвиток цифрових інструментів управління та активізацію публічно-приватного партнерства.

Доведено, що реалізація запропонованих підходів сприятиме підвищенню ефективності функціонування енергетичного сектору, зміцненню енергетичної безпеки та прискоренню інтеграції України до європейського енергетичного простору в умовах сучасних трансформаційних процесів.

***Ключові слова:** публічне управління, галузь енергетики, енергоринки, критична інфраструктура України, енергетична безпека, публічно-приватне партнерство.*

Bogdan GRECHANYK

Professor of the Department of Public Management,

Administration and National Security

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

Doctor of Science (Economics), Associate Professor

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0002-0591-1001>

(© GRECHANYK B., 2026)

PUBLIC ADMINISTRATION IN UKRAINE'S ENERGY SECTOR: CHALLENGES, PROBLEMS, AND APPROACHES TO THEIR SOLUTION

The article provides a systematic analysis of public management issues in the energy sector of Ukraine under the current security, economic and institutional challenges. It is substantiated that the energy sector as a component of critical infrastructure plays a key role in ensuring economic stability, social equilibrium and national security of the state which leads to higher requirements for the effectiveness of its public management system. The essence and structural features of the energy management system are revealed, which integrates public-institutional, regulatory, financial-economic, technical-technological and security components.

Based on the analysis of academic works by domestic and foreign re-searchers, as well as a summary of European experience in the functioning of energy markets, key systemic issues in the public management of the sector have been identified. These include institutional dysfunctions and the limited independence of the regulator, instability of the regulatory environment, financial and economic imbalances, a high level of security risks, as well as the complexity of implementing European norms and standards. Vertical and horizontal management imbalances have been revealed, which manifest themselves in inconsistencies between strategic planning and the practical implementation of policy, as well as between regulatory and budgetary and financial mechanisms.

Particular attention has been paid to the impact of Russia's full-scale war against Ukraine on the functioning of the domestic energy sector, which determines the need to integrate the security component into the strategic management system and enhance the sector's resilience. Based on the research conducted, priority areas for improving public management have been substantiated, in particular the institutional strengthening of the regulator, the stabilization of regulatory policy, financial restructuring of energy markets, the development of digital management tools and the promotion of public-private partnerships.

It has been proven that the implementation of the suggested approaches will contribute to improving the efficiency of the energy sector, strengthening energy security and accelerating Ukraine's integration into the European energy space in the context of current transformational processes.

***Keywords:** public administration, the energy sector, energy markets, Ukraine's critical infrastructure, energy security, public-private partnerships.*

Постановка проблеми. Галузь енергетики практично будь-якої сучасної країни є базовим сектором її національної економіки та одним із складників критичної інфраструктури, що поєднує функції забезпечення економічного зростання (економічного розвитку), соціальної стабільності та національної безпеки. Тож очевидно, що стабільне, надійне і прогнозоване функціонування енергетичного сектора можливе лише за наявності в країні ефективної системи управління ним.

Зважаючи на масштабність і багатоплановість цієї галузі, а також на її особливий статус (галузь енергетики є одним із ключових складників критичної інфраструктури національної економіки) система управління нею інтегрує в собі кілька окремих, проте взаємопов'язаних між собою напрямів (складників, підсистем), зокрема: публічно-інституційний, техніко-технологічний, фінансово-економічний, правовий і безпековий. При цьому, центральним складником є підсистема публічного управління, оскільки вона не лише забезпечує на державному рівні загальне управління галуззю, але й «пов'язує» між собою функціонування всіх інших її складників і напрямів. Інакше кажучи, саме підсистема публічного управління енергетичним сектором країни – як ключовий складник загальної системи управління галуззю – є «відповідальною» за його ефективне функціонування та розвиток.

Визначальні характеристики галузі енергетики – масштабність і багатоплановість – «створюють» не лише «просто» багато питань і проблем в системі публічного управління нею (чимало з яких в Україні й досі залишаються

невирішеними), а й, з огляду на причини та природу їх виникнення, характер і особливості прояву, їх наслідки та вплив, вказують на очевидні труднощі та достатньо обмежені можливості їх вирішення в найближчому майбутньому.

Варто зазначити, що основними проблемами у вітчизняному енергетичному секторі є: 1) його багатогалузевість (ринок електроенергії, ринок природного газу, ринок енергоресурсів); 2) окремі його складники є природними монополіями (а це суттєво ускладнює систему управління сектором); 3) нині чинна політика формування тарифів на енергоносії (окремий тариф для населення, окремих тарифів для економічних суб'єктів); 4) технічні й технологічні проблеми в галузі; 5) високий ступінь її централізації; 6) значні руйнування енергосистеми внаслідок воєнних дій; 7) загрози екологічного характеру; 8) загрози політичного характеру (вони пов'язані, насамперед, з міжнародними зобов'язаннями України щодо забезпечення транспортування енергоносіїв з рф до окремих країн у Європі).

Очевидно, що означені проблеми є серйозним викликом для функціонування вітчизняного енергетичного сектору, що, своєю чергою, зумовлює потребу дальшої розбудови та розвитку системи публічного управління у сфері енергетики України з метою їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження проблематики щодо формування та функціонування системи публічного управління у сфері енергетики сучасної європейської країни з метою підвищення її ефективності та модернізації не втрачають своєї актуальності впродовж останніх 15–20 років як серед вітчизняних, так і зарубіжних науковців та практиків. Більш того, з початком процесу «реальної» євроінтеграції нашої держави до Європейського Союзу ці питання набули прикладного характеру, а отже стали ще більш значущими й такими, що потребують невідкладного розв'язання. А з початком повномасштабної війни рф проти України, відколи країна-агресор розпочала цілеспрямоване, систематичне й послідовне руйнування національної енергетики та її критичної інфраструктури, ця проблема перетворилася на

життєвоважливу, оскільки від її вирішення залежить сама можливість дальшого існування нашої держави на політичній мапі світу.

Серед великої кількості наукових публікацій, у яких їх автори вивчають, аналізують і досліджують основні проблеми ефективності публічного управління в енергетичному секторі, достатньо інформативними і такими, що мають прикладну цінність видаються роботи: Д. Боброннікова та І. Чикаренко [1] (аналіз проблеми формування енергетичної політики через призму системи публічного управління); С. Денисюка [4] (проблеми підвищення енергетичної ефективності як одного з ключових напрямів державної енергетичної політики); Л. Пилипенка та Р. Мацика [14] (вивчення можливостей і пріоритетів енергетичної автономії територіальних громад); О. Климчук [7] (потреба інтеграції енергетичної безпеки з концепцією сталого розвитку); О. Климчук та О. Яременка [8] (аналіз проблеми енергозбереження як «політичного пріоритету»); а також наукові праці Є. Бондаренко [2], Ю. Коваленко, Д. Лазаренка і О. Марченко [9], В. Ксендзук і М. Покотило [10], А. Лісового та О. Андруха [11], О. Лушнікова [12], Є. Міляєвої [13] та А. Чеховського [18] (дослідження енергетичної безпеки України в умовах повномасштабної війни рф проти України).

Серед наукових публікацій (у цій сфері) зарубіжних вчених особливо значущими, як в теоретичному плані, так і з огляду на їх методологічний і прикладний характер, є роботи: Ж.-М. Глашана та С. Руестер [23], Д. Хелма [24], Д. Ньюбері [27], М. Поллітта [29], Н. Сіттера та А. Гольдтау [30] (питання інституційної автономії регуляторів енергетичного ринку, а також основні принципи їх незалежності, підзвітності та процедурної прозорості як передумови ефективності ринкових реформ); Ж.-М. Глашана та С. Руестер [23], Д. Ньюбері [27] (аналіз механізмів анбандлінгу енергетичних ринків, їх ринкової конкуренції, «балансування» та стимулювального тарифоутворення); А. Черпа та Дж. Джуелл [20], Б. Совакула та І. Мукерджі [31], К. Яфімаві [34] (теоретичні підходи до енергетичної безпеки на основі багатовимірної моделі оцінювання

ризиків); Ф. Маттеса [26], К. Вестфаль [33] (проблематика енергетичного переходу та потреба поєднання державного стратегічного управління та ринкових стимулів шляхом впровадження публічно-приватного партнерства); Ф. Маттеса [26], К. Вестфаль [33], К. Шулецького [32] (порівняльний аналіз енергетичних реформ у країнах Європи).

Водночас, у вищезгаданих, а також інших наукових публікаціях з означеної тематики, не досліджувалися питання, що є ключовими безпосередньо для самої системи публічного управління енергетичного сектору України, з метою підвищення ефективності її функціонування, модернізацій та розвитку, дальшої інтеграції вітчизняної галузі в енергетичний простір ЄС, а також підвищення рівня її стійкості та резистентності, що в умовах повномасштабної війни є особливо актуальним.

Мета статті. Метою статті є системний аналіз інституційних, регуляторних і стратегічних проблем публічного управління у сфері енергетики України та обґрунтування напрямів їх подолання.

Виклад основного матеріалу. Енергетика як об'єкт публічного управління характеризується високим рівнем капіталомісткості, наявністю природної монополії в окремих її сегментах (зокрема в сегментах передачі та розподілу енергоресурсів), достатньо високим ступенем соціальної чутливості тарифної політики а також безпековою значущістю як складника критичної інфраструктури. Такі характерні особливості енергетичного сектора зумовлюють потребу поєднання ринкових механізмів з інструментами державного регулювання, що, очевидно, ускладнює систему публічного управління цією галуззю.

Як відомо, сучасні концепції «ефективного управління» («good governance») передбачають незалежність регулятора, прозорість процедур, підзвітність суб'єктів управління, стабільність правил гри та мінімізацію політичного втручання в економічні рішення [28]. Для енергетики це означає

баланс між економічною ефективністю, соціальною справедливістю та безпековими пріоритетами [19].

При цьому, інституційна архітектура управління передбачає чітке розмежування функцій: формування політики, регулювання, господарче управління та контроль. Порушення цього балансу призводить до конфлікту інтересів і зниження довіри до ринку [19].

Означені проблеми ефективності публічного управління в галузі енергетики тривалий час перебувають у полі зору вітчизняних науковців. Так, Д. Бобронніков і І. Чикаренко розглядаючи енергетичну політику держави як «комплексну систему публічного управління, що поєднує нормативно-правові та організаційні механізми» і «реалізується через сукупність правових, організаційних та економічних інструментів публічного управління» [1] наголошують на об'єктивній складності та багаторівневості «ефективного управління» в енергетичному секторі України [1]. Завершуючи своє дослідження автори виокремлюють дві основні проблеми у сфері управління цією галуззю, зокрема це неузгодженість функціонування інституцій та «фрагментарність регуляторного середовища» [1].

Інший український вчений, С. Денисюк, у своїй публікації переконливо доводить, що «підвищення енергетичної ефективності є ключовим напрямом державної енергетичної політики» [4], що повинна формувати так званий «фундамент полісу-парадигми», орієнтуючись при цьому на «європейські стандарти» [4].

Доволі схожу позицію демонструють О. Климчук та О. Яременко, які трактуючи «енергозбереження» як «політичний пріоритет» констатують, що «державна політика енергозбереження формується під впливом глобальних тенденцій та європейських стандартів» [8]. При цьому, сама політика, на їхню думку, маючи «екзогенний характер», проявляється у формі «зовнішніх імпульсів» [8].

Розширюючи свої наукові пошуки щодо підвищення ефективності публічного управління у сфері енергетики О. Климчук, уже в іншій публікації, досліджує проблему поєднання енергетичної безпеки з концепцією сталого розвитку. Зокрема вона стверджує, що «енергетична безпека є невід’ємним складником досягнення цілей сталого розвитку та передбачає баланс економічних, екологічних і соціальних інтересів» [7].

Сучасний та винятково актуальний підхід – причому як з позиції реформи децентралізації влади в Україні, так і з позиції енергетичної безпеки в умовах воєнного стану – розкривають у своєму дослідженні вітчизняні науковці Л. Пилипенко та Р. Мацик, які стверджують, що «публічне управління у сфері енергетики на місцевому рівні» повинно бути «спрямоване на забезпечення енергетичної самодостатності територіальних громад» [14]. При цьому, вони послідовно та переконливо обґрунтовують твердження про те, що громада повинна поставати «не лише споживачем» послуг енергетичної сфери, але й, також, і її «активним суб’єктом» [14]. Водночас ключовою перешкодою щодо відносно швидкої зміни в цьому напрямі статусу громади вони вбачають у її ресурсній обмеженості [14].

Тривала в Україні війна рф проти нашої держави призвела до критичних пошкоджень генерації та масштабних руйнувань у сфері вітчизняної енергетики. Тож цілком закономірним є те, що чимало українських науковців, які «спеціалізувалися» на проблемах публічного управління в сфері енергетики, нині активно досліджують можливості її функціонування та відновлення в умовах війни (тобто резильєнтність і резистентність галузі), а також проблему енергетичної безпеки нашої країни загалом.

Так, за оцінкою фахівців Київської школи економіки прямі збитки української енергетичної інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії рф проти України (станом на листопад 2024 р.) склали 14,6 млрд дол. США, у тому числі втрати: у сегменті електроенергетики (генерація, передача і розподіл електроенергії) – 12,1 млрд дол. США; у нафтогазовому секторі

(транспортування і розподіл газу, зберігання нафти та нафтопродуктів) – 1,2 млрд дол. США; в інших сегментах галузі – 1,3 млрд дол. США [6].

Цілком очевидно, що такі руйнування вітчизняної енергетики є реальною загрозою для повноцінного існування нашої держави, тож напрям її енергетичної безпеки нині набув особливої актуальності, а наявні в галузі проблеми потребують невідкладного вирішення.

З огляду на це, наукові публікації українських дослідників, зокрема Є. Бондаренко [2], Ю. Коваленко, Д. Лазаренка і О. Марченко [9], В. Ксендзук, М. Покотило [10], А. Лісового, О. Андруха [11], О. Лушнікова [12], Є. Міляєвої [13] та А. Чеховського [18], у яких проаналізовано різні аспекти управління галуззю енергетики з метою забезпечення належного рівня енергетичної безпеки нашої країни, є значущими й мають прикладний характер.

Проведений аналіз найбільш релевантних досліджень основних проблем функціонування системи публічного управління в енергетичному секторі національної економіки дозволяє зробити деякі узагальнення.

1. Найбільше публікацій українських науковців присвячено проблемам енергетичної безпеки нашої країни, що в умовах довготривалої війни рф проти України є цілком закономірним.

2. Комплексних і ґрунтовних досліджень системних проблем у сфері публічного управління енергетичним сектором, що безпосередньо непов'язані з війною рф проти України є, водночас, обмаль, що вказує на потребу проведення наукового пошуку саме такої спрямованості.

Таким чином, наступний етап поточного дослідження передбачає ідентифікацію системних проблем, що існують у сфері публічного управління енергетичним сектором України, визначення їх причини та пошук інструментів (підходів) щодо їх вирішення.

Методологічною основою його проведення є загальні інструменти системного і порівняльного аналізу, а також методи сценаріїв та екстраполяція.

Джерельною базою є наукові публікації зарубіжних і вітчизняних вчених за означеним напрямом.

Проведення дослідження – як загального процесу створення країнами ЄС ефективного та дієвого енергетичного сектора сучасної Європи, так і різних його аспектів, – дозволило виявити найбільш складні виклики та системні проблеми, з якими довелося зіткнутися цим країнам, і які потрібно було вирішити (цим країнам) під час формування сучасного єдиного європейського енергетичного простору.

Очевидно, що результати такого дослідження можуть дати системне розуміння основних проблем, що свого часу довелося вирішувати країнам Європи в процесі створення ними сучасного енергетичного сектора ЄС, що, своєю чергою, є потрібним для розуміння ключових проблем, які потребують вирішення в процесі формування вітчизняного енергетичного ринку. Інакше кажучи, кінцевою метою цього етапу дослідження є екстраполяція результатів проведеного аналізу процесів формування енергетичного сектору ЄС до системи вітчизняного публічного управління в енергетиці.

Варто зазначити, що такі дослідження проводилися за трьома напрямками: 1) інституційно-регуляторний; 2) політико-економічний; 3) порівняльний аналіз енергетичних реформ у країнах Європи. При цьому, джерельною базою, відповідно до кожного з означених напрямів, поставали методологічні та аналітичні матеріали міжнародних інституцій, безпосередньо пов'язаних з функціонуванням енергетичного сектору ЄС, а також наукові праці провідних вчених в означених сферах, зокрема: 1) інституційно-регуляторний напрям – аналітичні дослідження Ради європейських енергетичних регуляторів [28], Методологія оцінювання якості регуляторного управління Організації економічного співробітництва та розвитку [19], Ж.-М. Глашан, С. Руестер [23], Д. Хелм [24], Д. Ньюбері [27], М. Полліт [29], Н. Сіттер, А. Гольдтау [30]; 2) політико-економічний напрям – Б. К. Совакул, І. Д. Мукерджі [31], А. Черп, Дж.

Джуелл [20], К. Яфімава [34]; 3) порівняльний аналіз енергетичних реформ у країнах Європи – Ф. Маттес [26], К. Вестфаль [33], К. Шулецький [32].

Проведений аналіз за означеними напрямками на основі вище описаної методології та означених джерел дозволив ідентифікувати ключові проблеми публічного управління в енергетичній галузі України.

1. Інституційні дисфункції. Попри формальну незалежність вітчизняного регулятора практика засвідчує наявність політичного впливу на тарифні рішення, що порушує роботу «ринкового механізму» та негативно впливає на «довіру інвесторів». Окрім того, спостерігається часткове дублювання повноважень між центральними органами виконавчої влади.

2. Регуляторна нестабільність. Часті зміни правил функціонування енергетичних ринків, коригування роботи механізму ПСО (покладання спеціальних обов'язків), тимчасові адміністративні рішення в умовах кризи формують високий рівень регуляторного ризику. Це ускладнює довгострокове планування та стримує модернізацію інфраструктури (такий причинно-наслідковий зв'язок є характерним навіть для умов мирного часу).

3. Фінансово-економічні дисбаланси. Хронічна заборгованість на енергоринках, проблема перехресного субсидювання, дефіцит обігових коштів у державних компаніях формують системний ризик неплатоспроможності. Низька інвестиційна привабливість пов'язана з невизначеністю регуляторної політики та високими політичними ризиками.

4. Безпековий вимір. Енергетична інфраструктура є об'єктом воєнних загроз і кібератак. Тож публічне управління має інтегрувати безпекову компоненту до процесу стратегічного планування, включаючи диверсифікацію джерел постачання, розвиток резервних потужностей, підвищення рівня «фізичного» захисту енергетичних об'єктів та посилення кіберзахисту.

5. Євроінтеграційний контекст. Імплементация норм згідно з «*acquis EC*» («*acquis communautaire*») – це повна сукупність спільного законодавства, правових норм, цінностей та судової практики Європейського Союзу, що

зобов'язана прийняти держава-кандидат для вступу до ЄС) та зобов'язань у межах Енергетичного Співтовариства (що передбачає потребу гармонізації регуляторної бази, забезпечення конкурентного середовища та інтеграції до внутрішнього ринку ЄС). Синхронізація енергосистеми України з ENTSO-E (європейська мережа операторів системи передачі електроенергії, що об'єднує 39 операторів з 35 країн Європи) стала важливим кроком для нашої держави, однак потребує дальшої технічної та регуляторної адаптації.

Отже, можна констатувати: досвід країн ЄС демонструє, що ефективність публічного управління в секторі енергетики забезпечується стабільністю регуляторних правил, довгостроковими стратегіями, які є складником сучасної системи управління його розвитком на основі так званої «матриці програмування розвитку», а також високим рівнем інституційної незалежності регуляторів.

Для нашої країни це означає, що стратегічними напрямками вдосконалення публічного управління в її енергетичній галузі та, відповідно, тактичними інструментами досягнення цих стратегічних цілей є:

1. Інституційне зміцнення регулятора – забезпечення фінансової автономії та прозорих процедур призначення керівництва.

2. Стабілізація регуляторного середовища – «обмеження частоти змін» нормативних актів, впровадження регуляторного впливу.

3. Фінансова санація енергоринків – реструктуризація заборгованості, ліквідація перехресного субсидіювання.

4. Інтеграція безпекової компоненти – розвиток резервної генерації, відновлювальних джерел енергії та децентралізація генерації.

5. Цифровізація управління – впровадження smart-інфраструктури (так звані «smart grids» – «розумні мережі») та цифрових платформ моніторингу.

6. Розвиток публічно-приватного партнерства – залучення інвестицій у розбудову української енергетичної сектору, а також у відновлення (дотримуючись принципу «build back better» – «відбудувати краще, ніж було») та модернізацію його інфраструктури.

Більш деталізовано отримані результати проведеного дослідження щодо ключових проблем публічного управління у сфері енергетики України за рівнями управління подано в табл. 1.

Таблиця 1 – Систематизація проблем публічного управління у сфері енергетики України за рівнями управління

Рівень управління	Основні суб'єкти	Ключові проблеми	Причини виникнення	Наслідки для ринку та безпеки
Стратегічний <i>політика)</i>	Кабінет Міністрів України; профільні міністерства	нестабільність стратегічних пріоритетів; фрагментарність політики декарбонізації; політизація тарифних рішень	вплив короткострокових політичних циклів; недостатня узгодженість бюджетною політикою; відсутність довгострокового прогнозування	регуляторна невизначеність; зниження інвестиційної привабливості; підвищення макроекономічних ризиків
Регуляторний	НКРЕКП <i>Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг</i>	обмежена фактична незалежність; часті зміни правил ринку; недосконалість тарифоутворення	політичний тиск; недостатня фінансова автономія; непослідовність нормативної політики	дисбаланси на ринку; наростання заборгованості; зниження довіри учасників ринку
Системно-операційний <i>системи передачі; оператор системи розподілу)</i>	НЕК «Укренерго»; Оператор ГТС України; оператори розподільчих мереж	Зношеність інфраструктури; обмеженість (дефіцит) інвестицій; вразливість до фізичних пошкоджень і кіберзагроз	тривале недофінансування; обмежені джерела капіталу; ризики пов'язані з війною	зростання аварійності; зниження якості послуг; підвищення ризиків енергетичної безпеки
Регіональний та місцевий	Органи місцевого самоврядування; комунальні підприємства	обмежена участь у стратегічному плануванні; недостатня компетентність у сфері енергоефективності;	централізована модель управління; брак фінансових ресурсів; відсутність стимулів для децентралізованої генерації	низький рівень енергомодернізації Висока енергоємність громад Соціальні дисбаланси

		нерівномірність розвитку громад		
Міжнародно-інтеграційний	Інституції співпраці з ЄС; зобов'язання в межах Енергетичне Співтовариство ; інтеграція до	Неповна імплементація acquis ЄС Регуляторна асиметрія з ринками ЄС Інституційна неузгодженість	складність адаптації законодавства; обмежені адміністративні спроможності; обмеження пов'язані з війною	сповільнення процесу євроінтеграції; обмеження доступу до фінансових інструментів ЄС; зниження конкурентоспроможності

Джерело: розроблено автором за результатами проведеного аналізу матеріалів джерел [3, 18, 19, 21–23; 25, 27–33].

На основі результатів проведеного дослідження, поданих у табл. 1, можна зробити деякі узагальнення прикладного характеру.

1. Вертикальний дисбаланс управління у сфері енергетики проявляється в існуванні «розриву» між стратегічним плануванням та операційною реалізацією.

2. Горизонтальна неузгодженість спостерігається між регуляторною політикою та бюджетно-фінансовими механізмами.

3. Критичною проблемою в системі публічного управління енергетичним сектором є регуляторний рівень, де поєднуються політичні, економічні та соціальні інтереси.

4. Безпековий чинник, в умовах війни, постає спільною проблемою для всіх рівнів управління.

Висновки. Проведене дослідження дозволило здійснити системний аналіз публічного управління у сфері енергетики України та виявити основні інституційні, регуляторні, фінансово-економічні й безпекові проблеми, що визначають сучасний стан та перспективи розвитку галузі.

Установлено, що ключовими проблемами публічного управління в енергетичній сфері нашої країни є: інституційні дисфункції та обмежена фактична незалежність регулятора; нестабільність регуляторного середовища; хронічні фінансово-економічні дисбаланси на енергоринках; високий рівень

безпекових ризиків; а також складність і незавершеність процесів інтеграції України до енергетичного простору ЄС. Окрім того, виявлено наявність вертикальних і горизонтальних дисбалансів управління, що проявляються в розриві між стратегічним плануванням й операційною реалізацією, а також у неузгодженості між регуляторною та бюджетно-фінансовою політикою.

На основі узагальнення європейського досвіду встановлено, що ефективність публічного управління в енергетиці забезпечується інституційною незалежністю регуляторів, стабільністю правил функціонування ринків, довгостроковим стратегічним плануванням та поєднанням ринкових механізмів з державним регулюванням.

Обґрунтовано стратегічні напрями вдосконалення публічного управління у сфері енергетики України, зокрема: інституційне зміцнення регулятора та підвищення рівня його автономії; стабілізація регуляторної політики; фінансова санація енергоринків; інтеграція безпекової компоненти в стратегічне управління; цифровізація галузі; а також розвиток публічно-приватного партнерства як ключового інструменту залучення інвестицій і модернізації інфраструктури.

Реалізація запропонованих напрямів сприятиме підвищенню ефективності функціонування енергетичного сектору, зміцненню енергетичної безпеки держави, прискоренню інтеграції України до європейського енергетичного простору та формуванню стійкої, адаптивної й конкурентоспроможної моделі розвитку енергетики в умовах сучасних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бобронніков Д. О., Чикаренко І. А. Нормативно-правове та організаційно-управлінське забезпечення реалізації енергетичної політики України. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. № 4. С. 12-17. DOI: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.4.2>.

2. Бондаренко Є. Енергетична безпека як чинник національної стійкості : європейський та міжнародний правовий контекст. *Аналітично-порівняльне*

правознавство. 2025. № 2. С. 1142-1147. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.171>.

3. Гречаник Б. Публічно-приватне партнерство як інструмент підвищення стійкості та резистентності транспортної інфраструктури України : можливості та перспективи. *Координати публічного управління*. 2025. № 2 (5). С. 110-137. DOI: <https://doi.org/10.62664/cpa.2025.02.05>.

4. Денисюк С. П. Формування політики підвищення енергетичної ефективності : сучасні виклики та європейські орієнтири. *Енергетика : економіка, технології, екологія*. 2013. № 2. С. 7-22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eete_2013_2_3.

5. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2050 року : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 2104.2023 № 373-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2023-p#n6>.

6. Київська школа економіки (KSE Institute). Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на листопад 2024 року. Київ, 2024. 28 с. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2025/02/KSE_Damages_Report-November-2024-UA.pdf.

7. Климчук О. В. Публічне управління у сфері енергетичної безпеки в контексті досягнення цілей сталого розвитку. *Політичні, правові та організаційні проблеми діяльності органів публічної влади та публічних службовців у воєнний та повоєнний період* : зб. матеріалів Всеукр. конф. з міжнар. участю, м. Вінниця, 24 черв. 2025 р. Вінниця, 2025. С. 56-65. URL: <https://dspace.vspu.edu.ua/items/57644a63-f85f-4e67-8b05-eb6847cf41fd>.

8. Климчук О., Яременко О. Світові процеси формування урядової політики в галузі енергозбереження : тенденції в Україні. *Public Management and Law History Theory Practice*. 2022. № 2. С. 28-35. URL: <https://doi.org/10.31652/2786-6068-2022-2-28-35>.

9. Коваленко Ю., Лазаренко Д., Марченко О. Енергетична безпека країни під час війни : бар'єри та перспективи подолання. *Вісник Хмельницького*

національного університету. Серія : Економічні науки. 2024. Том. 326, № 1. Р. 262–266. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-41>.

10. Ксендзук В. В., Покотило М. Ю. Енергетична безпека України та світу : оцінка наслідків впливу російсько-української війни та прогнози трансформації ринку. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. № 2 (112). С. 46-53. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2025-2\(112\)-46-53](https://doi.org/10.26642/ema-2025-2(112)-46-53).

11. Лісовий А. В., Андрух О. В. Енергетична безпека України : виклики війни та перспективи відновлення економічного потенціалу. *Український економічний часопис*. 2025. № 8. С. 40-43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2025-8-7>.

12. Лушніков О. Забезпечення енергетичної незалежності України в умовах російсько-української війни : публічноуправлінські аспекти. *Публічне управління та місцеве самоврядування*. 2024. № 4. С. 36-44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2414-4436/2024-4-5>.

13. Міляєва Є. Зміцнення енергетичної безпеки України : аналіз складових. *Економіка та суспільство*. 2025. № 80. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-101>.

14. Пилипенко Л., Мацик Р. Сутність, завдання і принципи публічного управління у сфері енергетичного забезпечення територіальних громад. *Розвиток міста*. 2024. № 2 (02). С. 78-86. DOI: <https://doi.org/10.32782/city-development.2024.2-10>.

15. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг : Закон України від 22.09.2016 № 1540-VIII : станом на 11 берез. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-19#Text>.

16. Про ринок електричної енергії : Закон України від 13.04.2017 № 2019-VIII : станом на 11 берез. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text>.

17. Про ринок природного газу : Закон України від 09.04.2015 № 329-VIII : станом на 11 берез. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/329-19#Text>.
18. Чеховський А. Проблеми забезпечення енергетичної політики в Україні в умовах воєнного часу. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія : Економічні науки.* 2023. № 5. С. 333-337. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-322-5-53>.
19. CEER. Status Review of Regulatory Independence. Brussels : Council of European Energy Regulators, 2022 URL: <https://www.ceer.eu/wp-content/uploads/2024/02/Annual-Report-2022.pdf>.
20. Cherp A., Jewell J. The concept of energy security : Beyond the four As. *Energy Policy.* 2014. Vol. 75. P. 415-421. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2014.09.005>.
21. Energy Community Secretariat. Energy Community Implementation Report 2023. Vienna : Energy Community Secretariat, 2023. URL: https://www.energy-community.org/dam/jcr%3A00179cd6-3d03-4be1-ad46-b20bd434731f/EnC_IR2023.pdf.
22. ENTSO-E (European Network of Transmission System Operators for Electricity) *Ten-Year Network Development Plan 2022 (TYNDP 2022)*. URL: <https://www.entsoe.eu/news/2022/08/01/entso-e-releases-pan-european-network-development-plan-for-2030-2040-tyndp-2022-for-consultation-until-16-september>.
23. Glachant J.-M., Ruester S. The EU internal electricity market : Done forever? *Utilities Policy.* 2014. Vol. 31. P. 221-228. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jup.2014.03.006>.
24. Helm D. The European framework for energy and climate policies. *Energy Policy.* 2014. Vol. 64. P. 29-35. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2013.05.063>.
25. International Energy Agency. Energy Policies of IEA Countries : Germany 2023 Review. Paris : IEA, 2025. URL: <https://www.iea.org/reports/germany-2025>.

26. Matthes F. C. Energy transition in Germany : a case study on a policy-driven structural change of the energy system. *Evolutionary and Institutional Economics Review*. 2017. Vol. 14, no. 1. P. 141-169. DOI: <https://doi.org/10.1007/s40844-016-0066-x>.
27. Newbery D. M. Reforming Competitive Electricity Markets to Meet Environmental Targets. *Economics of Energy & Environmental Policy*. 2012. Vol. 1, no. 1. DOI: <https://doi.org/10.5547/2160-5890.1.1.7>.
28. OECD Regulatory Policy Outlook 2021. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-regulatory-policy-outlook-2021_38b0fdb1-en/full-report/the-governance-of-sector-regulators_88e78a18.html.
29. Pollitt M. G. The Future of Electricity (and Gas) Regulation in a Low-carbon Policy World. *The Energy Journal*. 2008. Vol. 29, no. 01. DOI: <https://doi.org/10.5547/issn0195-6574-ej-vol29-nosi2-5>.
30. Sitter N., Goldthau A. A Liberal Actor in a Realist World : The European Union Regulatory State and the Global Political Economy of Energy. (Oxford, 2015; online edn, Oxford Academic, 20 Aug. 2015). DOI: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198719595.001.0001>.
31. Sovacool B. K., Mukherjee I. Conceptualizing and measuring energy security : A synthesized approach. *Energy*. 2011. Vol. 36, no. 8. P. 5343-5355. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.energy.2011.06.043>.
32. Szulecki K. Poland's Renewable Energy Policy Mix : European Influence and Domestic Soap Opera. *SSRN Electronic Journal*. 2017. DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.2964866>.
33. Westphal K. Globalising the German Energy Transition. SWP Comment, Stiftung Wissenschaft und Politik. 2012. P. 1-7. URL: <https://d-nb.info/1318879671/34>.
34. Yafimava K. The transit dimension of EU energy security : Russian gas transit across Ukraine, Belarus, and Moldova. Oxford : Oxford University Press for the

Oxford Institute for Energy Studies, 2011. 390 p. URL: <https://econpapers.repec.org/bookchap/oxpobooks/9780199599226.htm>.

REFERENCES

1. Bobronnikov, D. O. & Chykarenko, I. A. (2023). Normatyvno-pravove ta orhanizatsiino-upravlinske zabezpechennia reali-zatsii enerhetychnoi polityky Ukrainy [Regulatory, legal and organizational support for the implementation of Ukraine's energy policy]. *Dnipro Scientific Journal of Public Administration, Psychology, Law*, 4, 12-17. DOI: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.4.2>. [in Ukrainian]

2. Bondarenko, Ye. (2025). Enerhetychna bezpeka yak chynnyk natsionalnoi stiikosti : yevropeyskyi ta mizhnarodnyi pravovyi kontekst [Energy security as a factor of national resilience : European and international legal context]. *Analytical and Comparative Jurisprudence*, 2, 1142-1147. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.171>. [in Ukrainian]

3. Grechanyk, B. (2025). Publichno-pryvatne partnerstvo yak instrument pidvyshchennia stiikosti ta rezystentnosti transportnoi infrastruktury Ukrainy : mozhlyvosti ta perspektyvy [Public-private partnership as a tool for improving the sustainability and resilience of Ukraine's transport infrastructure : opportunities and prospects]. *Coordinates of Public Administration*, 2, 110-137. DOI: <https://doi.org/10.62664/cpa.2025.02.05>. [in Ukrainian]

4. Denysiuk, S. P. (2013). Formuvannia polityky pidvyshchennia enerhetychnoi efektyvnosti : suchasni vyklyky ta yevropeyski oriientyry [Formation of energy efficiency policy : modern challenges and European guidelines]. *Energy : Economics, Technology, Ecology*, 2, 7-22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eete_2013_2_3. [in Ukrainian]

5. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2023). Pro skhvalennia Enerhetychnoi stratehii Ukrainy na period do 2050 roku [On the Approval of Ukraine's Energy Strategy for the Period up to 2050] (Order No. 373-r, April 21, 2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2023-p#n6>. [in Ukrainian]

6. Kyiv School of Economics (KSE Institute). (2024). Zvit pro priami zbytky infrastruktury vid ruinuvan vnaslidok viisko-voi ahresii Rosii proty Ukrainy stanom na lystopad 2024 roku. [*Report on direct damages to infrastructure caused by Russia's military aggression against Ukraine as of November 2024*]. Kyiv. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2025/02/KSE_Damages_Report-November-2024-UA.pdf. [in Ukrainian]

7. Klymchuk, O. V. (2025). Publichne upravlinnia u sferi enerhetychnoi bezpeky v konteksti dosiahnen-nia tsilei staloho rozvytku [Public administration in the field of energy security in the context of achieving sustainable development goals]. In *Political, legal and organizational problems of public authorities and public servants in wartime and post-war period* (pp. 56-65). Vinnytsia. URL: <https://dspace.vspu.edu.ua/items/57644a63-f85f-4e67-8b05-eb6847cf41fd>. [in Ukrainian]

8. Klymchuk, O. & Yaremenko, O. (2022). Svitovi protsesy formuvannia uriadovoi polityky v haluzi enerhozberezhennia : tendentsii v Ukraini [Global processes of government policy formation in the field of energy saving : trends in Ukraine]. *Public Management and Law : History, Theory, Practice*, 2, 28-35. DOI: <https://doi.org/10.31652/2786-6068-2022-2-28-35>. [in Ukrainian]

9. Kovalenko, Yu., Lazarenko, D. & Marchenko, O. (2024). Enerhetychna bezpeka krainy pid chas viiny : bariery ta perspektyvy podolannia [Energy security of the country during war : barriers and prospects for overcoming]. *Bulletin of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences Series*, 326 (1), 262-266. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-41>. [in Ukrainian]

10. Ksendzuk, V. V. & Pokotylo, M. Yu. (2024). Enerhetychna bezpeka Ukrainy ta svitu : otsinka naslidkiv vplyvu rosiisko-ukrainskoi viiny ta prohnozy transformatsii rynku [Energy security of Ukraine and the world : assessment of the impact of the Russian-Ukrainian war and market transformation forecasts]. *Economics, Management and Administration*, 2 (112), 46-53. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2025-2\(112\)-46-53](https://doi.org/10.26642/ema-2025-2(112)-46-53). [in Ukrainian]

11. Lisovyi, A. V. & Andrukh, O. V. (2025). Enerhetychna bezpeka Ukrainy : vyklyky viiny ta perspektyvy vidnovlennia ekonomichnoho potentsialu [Energy security of Ukraine : challenges of war and prospects for restoring economic potential]. *Ukrainian Economic Journal*, 8, 40-43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2025-8-7>. [in Ukrainian]
12. Lushnikov, O. (2024). Zabezpechennia enerhetychnoi nezalezhnosti Ukrainy v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny : publichnoupravlinski aspekty [Ensuring Ukraine's energy independence in the conditions of the Russian-Ukrainian war : public administration aspects]. *Public Administration and Local Self-Government*, 4, 36-44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2414-4436/2024-4-5>. [in Ukrainian]
13. Miliaieva, Ye. (2025). Zmitsnennia enerhetychnoi bezpeky Ukrainy : analiz skladovykh [Strengthening Ukraine's energy security : analysis of components]. *Economy and Society*, 80. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-101>. [in Ukrainian]
14. Pylypenko, L. & Matsyk, R. (2024). Sutnist, zavdannia i pryntsypy publichnoho upravlinnia u sferi enerhetychnoho zabezpechennia terytorialnykh hromad [Essence, tasks and principles of public administration in the field of energy supply of territorial communities]. *City Development*, 2 (02), 78-86. DOI: <https://doi.org/10.32782/city-development.2024.2-10>. [in Ukrainian]
15. Verkhovna Rada of Ukraine. (2016). Pro Natsionalnu komisiuu, shcho zdiisniuie derzhavne rehuliuвання u sferakh enerhetyky ta komunalnykh posluh [*On the National Commission for State Regulation of Energy and Public Utilities*] (Law No 1540-VIII, September 22, 2016, as of March 11, 2026). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-19#Text>. [in Ukrainian]
16. Verkhovna Rada of Ukraine. (2017). Pro rynek elektrychnoi enerhii [*On the Electricity Market*] (Law No. 2019-VIII, April 13, 2017, as of March 11, 2026). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text>. [in Ukrainian]

17. Verkhovna Rada of Ukraine. (2015). Pro rynek pryrodnoho hazu [*On the Natural Gas Market*] (Law No. 329-VIII, April 9, 2015, as of March 11, 2026). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/329-19#Text>. [in Ukrainian]
18. Chekhovskiyi, A. (2023). Problemy zabezpechennia enerhetychnoi polityky v Ukraini v umovakh voien-noho chasu [Problems of ensuring energy policy in Ukraine under wartime conditions]. *Bulletin of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences Series*, 5, 333-337. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-322-5-53>. [in Ukrainian]
19. CEER. (2022). *Status Review of Regulatory Independence*. Brussels : Council of European Energy Regulators. URL: <https://www.ceer.eu/wp-content/uploads/2024/02/Annual-Report-2022.pdf>. [in English]
20. Cherp, A. & Jewell, J. (2014). The concept of energy security : Beyond the four As. *Energy Policy*, 75, 415-421. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2014.09.005>. [in English]
21. Energy Community Secretariat. (2023). *Energy Community Implementation Report 2023*. Vienna. URL: https://www.energy-community.org/dam/jcr%3A00179cd6-3d03-4be1-ad46-b20bd434731f/EnC_IR2023.pdf. [in English]
22. ENTSO-E. (2022). *Ten-Year Network Development Plan 2022 (TYNDP 2022)*. URL: <https://www.entsoe.eu/news/2022/08/01/entso-e-releases-pan-european-network-development-plan-for-2030-2040-tyndp-2022-for-consultation-until-16-september>. [in English]
23. Glachant, J.-M. & Ruester, S. (2014). The EU internal electricity market : Done forever? *Utilities Policy*, 31, 221-228. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jup.2014.03.006>. [in English]
24. Helm, D. (2014). The European framework for energy and climate policies. *Energy Policy*, 64, 29-35. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2013.05.063>. [in English]

25. International Energy Agency. (2025). *Energy Policies of IEA Countries : Germany 2023 Review*. Paris : IEA. URL: <https://www.iea.org/reports/germany-2025>. [in English]
26. Matthes, F. C. (2017). Energy transition in Germany : a case study on a policy-driven structural change of the energy system. *Evolutionary and Institutional Economics Review*, 14 (1), 141-169. DOI: <https://doi.org/10.1007/s40844-016-0066-x>. [in English]
27. Newbery, D. M. (2012). Reforming competitive electricity markets to meet environmental targets. *Economics of Energy & Environmental Policy*, 1 (1). DOI: <https://doi.org/10.5547/2160-5890.1.1.7>. [in English]
28. OECD. (2021). *OECD Regulatory Policy Outlook 2021*. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-regulatory-policy-outlook-2021_38b0fdb1-en/full-report/the-governance-of-sector-regulators_88e78a18.html. [in English]
29. Pollitt, M. G. (2008). The Future of Electricity (and Gas) Regulation in a Low-carbon Policy World. *The Energy Journal*. 2008. Vol. 29, no. 01. DOI: <https://doi.org/10.5547/issn0195-6574-ej-vol29-nosi2-5>. [in English]
30. Sitter, N. & Goldthau, A. (2015). *A liberal actor in a realist world: The European Union regulatory state and the global political economy of energy*. (Oxford, online edn). DOI: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198719595.001.0001>. [in English]
31. Sovacool, B. K. & Mukherjee, I. (2011). Conceptualizing and measuring energy security : A synthesized approach. *Energy*, 36 (8), 5343-5355. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.energy.2011.06.043>. [in English]
32. Szulecki, K. (2017). Poland's renewable energy policy mix : European influence and domestic soap opera. *SSRN Electronic Journal*. DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.2964866>. [in English]

33. Westphal, K. (2012). *Globalising the German energy transition*. SWP Comment. Stiftung Wissenschaft und Politik, 1-7. URL: <https://d-nb.info/1318879671/34>. [in English]

34. Yafimava, K. (2011). *The transit dimension of EU energy security : Russian gas transit across Ukraine, Belarus, and Moldova*. Oxford : Oxford University Press for the Oxford Institute for Energy Studies. URL: <https://econpapers.repec.org/bookchap/oxpobooks/9780199599226.htm>. [in English]

Дата першого надходження статті до видання: 19.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026